

Ndango ya Ndaka dza Mufu

the doj & cd

Department:
Justice and Constitutional Development
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SARS
At Your Service

Vha a ḡivha uri hu tea u itwa mini muraḡo wa muḡa wa havho o lovha?

Mufarisi o salaho, vhana, vhabebi na vhaḡaifa vhane vha kwamea twii nga lufu lwa mufu. Vha a ḡoḡa u khunyeledza zwa ndaka ya mufu nga u ḡavhanyedza?

Mafhungo a tevhelaho a ḡo vha thusa:

1. U pfesesa zwiimiswa (vhathu) vha kwameaho na
2. Nga maga a u vhiga lufu na ndaka.

M - Ndi vha fhio vhane vha kwamea?

Vhathu (zwiimiswa) zwi tevhelaho ndi zwine kanzhi zwa kwamea kha vhulanguli ha ndaka ya mufu.

1. Mulangi wa Khothe Khulwane (the Master)
2. Mulangaifa/zhendedzi
3. Khonveyentsa (Ramilayo wa u tshimbidza zwa u pfukisa ndaka i sa sudzulisei u bva kha muḡwe u ya kha muḡwe.
4. Muḡwalisi wa Tsumbavhuḡe ya Thundu
5. Tshumelo ya Mbuelo ya Afrika Tshipembe
6. Muḡa, mufarisi o salaho, vhaḡaifa na vhaḡwe vho vhane vha khou tea u wana ndaka

Mulangi wa Khothe Khulwane

Ndango ya ndaka ya mufu i itiwa nga fhasi ha vhulavhelesi ha Mulangi wa Khothe Khulwane ane a vha na ndango kha vhupo honoho ho sedzwa ḡiresi ya fhethu he mufu a vha a tshi khou dzula hone lwa miḡwaha ya 12 yo fhiraho. Hu na ofisi dza Mulangi wa Khothe Khulwane ngei: Bloemfontein, Cape Town, Grahamstown, Kimberley, Mmabatho/Mafikeng, Nelspruit, Pietermaritzburg, Pretoria, Mthatha, Bisho, Thohoyandou, Johannesburg, Polokwane, Durban, na Gqeberha.

Mukovhaifa

- Mukovhaifa ndi muthu o tholiwaho nga Mulangi wa Khothe Khulwane u langa ndaka ya mufu.
- Mufu u a ta mulangaifa kha wiḡi yawe nahone Mulangi wa Khothe Khulwane u thola muthu onoyo u sedza dziḡwe ḡoḡea.
- Arali mufu avha a so ngo nanga mukovhaifa, vhaḡaifa vha nga nanga mukovhaifa ane a do tea tholwa nga Mulangi wa Khothe Khulwane.
- Arali ndaka ya vha i tshi khou langulwa nga tshiteḡwa

18(3) tsha Mulayo wa Ndaulo ya Maifa hune ndeme ya ndaka yothe nga u angaredza ya vha i fhasi ha R250 000) Mulangi wa Khothe Khulwane u thola mukovhaifa ane a vhidzwa muimeleli wa Mulangi wa Khothe Khulwane (ane a dovha hafhu a vhidzwa u pfi mutholiwa wa tshitenwa 18(3).

- Mukovhaifa u na vhuḍifhinduleli ha u kovha ndaka ya mufu fhedzi.
- Mukovhaifa a nga thola zhendedzi line ja nga kovha lo muimela, fhedzi mukovhaifa ndi ene nga lwa mulayo ane a vha na vhuḍifhinduleli nahone u tea u dzhia vhuḍifhinduleli ha ndaka.
- Arali ha vha ho tholwa zhendedzi, li tea u vha na lo fhiwa maanda a zwa mulayo.

Khonveyentsa

- Khonveyentsa ndi ramilayo a re ntende kha u dzudzanya tsumbavhuḅe ya thundu na mañwalo ane nga zwa mulayo kana nga maitele a ñwaliswa kha redzhisitara ya tsumbavhuḅe ya ndaka.
- Khonveyentsa u shumisana na Muñwalisi wa Tsumbavhuḅe ya Ndaka u ita mushumo wa u pfukisa liñwalo ja tsumbavhuḅe ya ndaka arali mufu o vha e muḅe wa ndaka isa tshimbidzei ine ya tea u pfukiselwa vhaifa vhawe kana ya rengiswa na u pfukiselwa kha muthu wa vhuraru.

Muñwalisi wa Tsumbavhuḅe ya Thundu

Muñwalisi wa Tsumbavhuḅe ya Thundu ndi ofisi ine ha ñwaliswa mañwalo a tsumbavhuḅe ya thundu.

Tshumelo ya Mbuelo ya Afrika Tshipembe

Mushumo wa Tshumelo ya Mbuelo ya Afrika Tshipembe (SARS) ndi u kuvhanganya mbuelo dzothe dzi no khou kolodwa fhedzi kha mafhungo a lufu i vhona uri mithelo yothe i badelwe.

- Nomboro ya Muthelo wa Mbuelo ya mufu (na dziñwe nomboro dza muthelo dzo fanelaho) dzi tea ñwaliswa sa ndaka ya mufu na SARS.
- Mithelo yothe ya mbuelo (mithelo yothe ye mufu avha o di ñwalisa khayi sa tsumbo VAT, PAYE) na vhuñwe vhuḍifhinduleli ha muthelo zwi tea u badelwa khathihi na Mbuelo dza Muthelo wa Thundu ya Mufu dzi tea u humiswa ho sedzwa nyingatengo dza ndaka.

NB Mukovhaifa u tea u vhona uri mbofho idzi dzi a tevhedzelwa.

M - Ndi a fhio maga a u thoma ane a tea u tevhelwa nga murahu ha lufu

Liga 1: U wana liñwalo la Ndivhadzo ya Lufu

Linañwalo la ndivhadzo ya Lufu(DHA1663) li tea u waniwa kha dokotela/phaṭhoḷodzhisithi u itela u vhiga lufu kha Muhasho wa Muno.

Liga 2:U vhiga lufu kha Muhasho wa Zwamuno na u wana ṭhanziela ya lufu

Nga murahu ha musu vho no wana ndivhadzo ya lufu, vha tea u i rumelwa kha Muhasho wa Muno khathihi na fomo i no ṭoḷea ya (DHA1663) na DHA132 u ita (khumbelo ya ṭhanziela ya lufu) dzine dza tea u ḍadzwa musu vha tshi khou vhiga lufu na u wana ṭhanziela ya lufu. Fomo dzi wanala kha webusaithi ya Muhasho wa Muno wa Afrika Tshipembe kha ([https:// www.dha.gov.za](https://www.dha.gov.za)).

Ṭhanziela ya lufu yo pfufhifhadzwaho (abridged) i netshedzwa mahala nga ḍuvha leneḷo line vha nwalisa ngaḷo, fhedzi, ṭhanziela i songo pfufhifhadzwaho (unabridged) i nga wanala musu vho ḍadza fomo ya DHA132 khathihi na u badela mbadelo dzo teaho.

Liga 3: Kha vha wane uri mukovhaifa ndi nnyi

Arali mufu o vha e na wili nahone o ta mukovhaifa ane a tea u tholwa nga Mulangi wa Khothe Khulwane, mukovhaifa onoyo u divhiwa sa mukovhaifa wa wili.

Arali wili i si na mbetshelwa dza mukovhaifa kana mufu o lovha a si na wili, Mulangi wa Khothe Khulwane u ḍo thola mukovhaifa ane a vhidzwa u pfi mukovhaifa o tholiwaho nga khothe.

Mukovhaifa a nga thola zhendedzi arali a tshi khou vhona uri ha na vhukoni ho teaho ha u shuma na ndaka, arali o li netshedza maanda a mulayo o fanelaho.

Liga 4: Kha vha vhige ndaka kha Mulangi wa Khothe Khulwane hu saathu u fhela maḍuvha a 14 u bva ḍuvha la lufu

Ndi nnyi ane a tea u vhiga ndaka?

Ndaka i tea u vhighwa nga mufarisi ane a kha ḍi tshila kana shaka la tsinisa kana mashaka ane a dzula kha tshitiṛiki tshe lufu lwa itea hone kana nga muthu ane a vha na ndango ya vhupo he lufu lwa itea hone.

Hu tea u dādzwā fomo ya nḡivhadzo ya lufu (ine i wanala kha webusaithi ya DOJ <https://www.justice.gov.za/master/deceased-how.html>). Ṭhanziela ya lufu i re na tshigandḡo tsha khwaṭhisedzo i tea u iswa kha Mulangi wa Khothe Khulwane.

M - Ndi mabambiri afhio ane a tea u nḡetshedzwa?

- Fomo yo dādziwaho ya Nḡivhadzo ya Lufu - J294
- Khophi ya ṭhanziela ya lufu vhukuma kana i re na tshigandḡo tsha khwaṭhisedzo.
- Khophi ya Basa ya Mufu ire na tshigandḡo tsha khwaṭhisedzo
- Ṭhanziela ya Mbingano ya vhukuma kana i re na tshigandḡo tsha khwaṭhisedzo (arali i hone) kana zwiṅwevho zwi no sumba mbingano nahone zwine zwa tendiwa, u ya nga khumbelo ya Mulangi wa Khothe Khulwane
- Vhuṭanzi ha mbingano nga mufarisi a ne a kha ḡi tshila/ muraḡo wa muṭa u sumbedza uri mufu o vha e mbinganoni.
- Wiḡi dzoṭhe dza vhukuma na dziṅwe nyengedzedzo kana maṅwe maṅwalwa ane a sumbedza izwo (arali a hone)
- Afidafithi (ḡianelwa) Ya Shaka ḡa Tsinisa yo Dādziwaho J192
- Fomo yo Dādziwaho ya Mutevhe wa Ndaka - J243, ine ya khou sumbedza ndaka dzoṭhe dza mufu (Hu te u nḡetshedzwa vho na Vhuṭanzi ha ndeme ya ndaka)
- Mutevhe wa vhane vha kolodiwa nga mufu
- (arali vhe hone)
- U tiwa nga vhaḡaifa u itela u tholwa ha mukovhaifa arali ndaka i si na kha wiḡi, kana mukovhaifa o nangiwaho o lovha, kana a tshi khou hana u tholiwa.
- Mulevho uno khou kwaṭhisedza uri ndaka a i athu u vhiḡwa kha Mulangi wa Khothe Khulwane iṅwe.
- Fomo mbili dzo dādziwaho dza U ṭanganedza Vhufareli (Thirasithi) sa Mukovhaifa nga muthu (vhathu) vho tiwaho sa mukovhaifa (vhakovhaifa) (fomo J190) khathihi na khophi ya siaṭari ḡi re na tshinepe ya basa ya mukovhaifa ire na tshigandḡo tsha khwaṭhisedzo (a zwikateli ndaka ya tshiteṅwa 18(3))
- U ita mbofho na tsireledzo kha zwa u kovha ndaka- J262 (nga nḡḡa ha musi mukovhaifa u nangiwaho a sa tei u ita mbofho ya tsireledzo u ya nga wiḡi, kana a mubebi, mufarisi kana ṅwana wa mufu) .(A zwikateli ndaka ya tshiteṅwa 18(3))
- U ṭanganedza Thumo dza Mulangi wa Khothe Khulwane - J155, yo dādziwaho na u sainwa nga

muthu o nangiwa nga vha laifa (zwiitwa kha ndaka ya tshitenwa 18(3))

- Khophi ya Basa ire na tshiganḁo tsha khwaḁhisedzo ya muthu o tholwaho sa muimeli wa Mulangli wa Khothe Khulwane (zwiitwa kha ndaka ya tshitenwa 18(3)).

Liga 5: U wana maḁwalo a vhukovhandaka/ liḁwalo la tsumba u fha maḁdalanga u bva kha Mulangi wa Khothe Khulwane

Musi ndaka yo no vhiḁiwa khathihi na u ḁetshedza maḁwalo o teaho zwa vha zwo fusha Mulangi wa Khothe Khulwane, Mulangi wa Khothe Khulwane u ḁo ḁetshedza liḁwalo la vhukovhandaka/ maḁḁa a zwa mulayo. **U wana maḁwe mafhungo manzhi, kha vha dalele webusaithi ya webusaithi ya Mulangi wa Khothe Khulwane kha**

<https://www.justice.gov.za/master/deceased-how.html>).

Liga 6: Maga ane a tea u tevhedzelwa kha Tshumelo ya Mbuelo ya Afrika Tshipembe

M - Ndi lini hune ndaka ya mufu ya tea u ḁwaliswa?

- SARS i tea u ḁivhadzwa nga ha lufu lwa mutheli kha nyimele iḁwe na iḁwe.
- Ndaka ya mufu i tea u ḁwaliswa arali ha vha na mbuelo na tshumiso ya masheleni nga murahu ha u ḁuvha la lufu kana dziḁwe mbuelo dza masheleni dzine dza nga vha hone nga murahu ha ḁuvha la lufu dzine dzi kha ndaka ya mufu.

M - Vha ḁivhadza hani SARS Ndaka ya Mufu

- Mukovhaifa u tea u ḁivhadza SARS nga lufu nga-
 - o nga u ita ndangano nga u buka nga inthanethe na davhi la SARS (U buka hu nga itwa kha www.sars.gov.za <Kha vha buke ndangano; kana kha www.sarsefiling.co.za na SARS Mobiapp);
 - o nga u rumela nga **Sisiteme ya U vhudzisa ya kha Inthanethe ya SARS** ntswa (<https://www.sars.gov.za/contact-us/send-us-a-query/>); kana
 - o U rumela imeili vha tshi khou shumisa nthihi ya dzi tevhelaho:
Ya Vhathusavhateli: pcc@sars.gov.za.
Ya Vhatheli: contactus@sars.gov.za.

M- Ndi a fhio maga nga u tevhekana a pendela ndaka ya mufu?

Nga murahu ha u ḁetshedzwa ha liḁwalo la vhukovhandaka nga SARS, hu tea u itwa zwi tevhelaho:

1. Mukovhaifa u tea u ḁivhadza iḁwe ya ofisi dza SARS
2. Maḁwalwo a no ḁoḁea u itela u ḁwalisa a katela:

- Khophi ya ndivhadzo ya lufu ya mufu (J294) ye ya netshedzwa nga Ofisi ya Mulangl wa Khothe Khulwane kana t̄hanziela ya lufu
 - Khophi ya Fomo ya U t̄anganedza Vhufareli (Thirasithi) sa Mukovhaifa (Fomo J190) kana khophi ya līnwalo la vhukovhandaka (J238)
 - Khophi ya basa ya mufu na ya mukovhaifa dzi re na tshigando tsha khwāhisedzo
 - Khophi ya mbofho na u t̄anganedza Thumo dza Mulangi wa Khothe Khulwane (Fomo J155) kana khophi ya līnwalo la tsumba u fha maand̄alanga (J170)(arali ndaka i fhasi ha R250 000)
 - Khophi ya Fomo ya Mutevhe wa Ndaka (Fomo J243)
 - Khophi ya wili na vhūtanzi zwa u fhedzisela
 - Dzina, diresi ya vhudzulo, diresi ya imeili na nomboro dza lūtingo zwa mukovhaifa na zhendedzi laawe
 - Kha zhendedzi, Maand̄a a mulayo na khophi ire na tshigando tsha khwāhisedzo zwa muthu o tholiwaho
 - Khophi yo sainwaho ya u fhedzisela ya akhaunthu dza vhuwatshītoko ha mabindu na u kovha ndaka (L&D) arali dzo no vha hone (kana arali zwo tea)
 - Fomo ya tsumba Muthelo wa Thundu ya Mufu (Fomo REV267).
3. Musi mufu o no n̄waliswa, mbuelo dza muthelo dza u swika duvha la lufu dzo salaho dzi tea u rumelwa. Hezwi zwi katela tshaka dzōthe dza mithelo: Muthelo wa Mbuelo VAT, PAYE, SDL, UIF na Muthelo wa Thundu ya Mufu.
 4. Maitele aya a nga itwa nga u shumisa SARS Online Services kana nga u shumisa tshanele dza didzhithala dzi re hone kha webusaithi ya SARS-www.sars.gov.za.
 5. Nga murahu ha musu Mukovhaifa o no fhedza nga akhaunthu ya L&D, i tea u iswa SARS, khathihi na REV267 (fomo ya tsumba Muthelo wa Thundu ya Mufu). SARS i do ita odithi dzōthe dza muthelo dza musu mufu a saathu u lovha na dza musu o no lovha.
 6. Nga murahu ha musu zwikolodo zwōthe zwa muthelo zwo no badelwa nga vhūdalo, līnwalo la Deceased Estates Compliance (DEC) li do netshedzwa ho sedzwa mithelo yōthe, ho katelwa na muthelo wa thundu ya mufu. Līnwalo la DEC li tea u iswa Ofisini ya Mulangi wa Khothe Khulwane uri Mulangi wa Khothe Khulwane a rumele Mukovhaifa.

U wana mānwe mafhungo manzhi nga ha ndaka dza mufu, vha humbelwa u dalela siātari la muthelo wa ndaka ya mufu kha webusaithi ya SARS kha:

<https://www.sars.gov.za/types-of-tax/estate-duty/>.

Disclaimer: This brochure is for information purposes and relevant legislation still prevail in the case of inconsistency.

U wana mafhungo manzhi, kha vha dalele webusaithi ya SARS na SARS TV kha YouTube u wana vidio dza pfunzo.

* Kha vha dzhiele nzhele, uri vha dalele davhi ja tsini na ha havho, vha tea u thoma vha buka.

Kha vha putedze kha www.sarsefiling.co.za / www.sars.gov.za

Follow us on Social Media to stay updated about #YourTaxMatters.

Facebook: sarstax

Twitter: @sarstax

LinkedIn: sarstax

YouTube: sarstax

